

עין משפט
נר מצוה

מנחם א מיי פירט מהלך אסורי ציהה הל"ב טוה"ע אה"ע סי' ו סעי' ח:

מוסף רש"י

כותים גירי אריות. בספר מלכים (ב ז') מפורש וישלח ה' בהם את האריות, וכותים כתיבי הם, ויצא מלך אשור מכותה וקא משיב שאר מקומות (ב"ק לז.). ותגמירו מדכתיב הם בגלות שומרון (יבמות דב.). והרי הם כעובדי כוכבים גמורים (טנהדרין פה.). מנין לעובד כוכבים כו' שפסלודה. כהנא מתרומת אביה, וליה ישראל כגון שנישאו לכהן וילדו לו גנים וכשמתו צעלהן היו אובלות בתרומה צעיל צניהם, ואם בא עליה עובד כוכבים או עבד פסלה מתרומה וכ"ש מהכהנה (יבמות מח.). מי שיש לו אלמנות וגרושין. כגון ישראל, הוא דמי מת חרע אין לה ושבה אל בית אביה וגו' (שם). אני קורא בה ושבה אל בית אביה מלחם אביה תאכל, ולא מעבדים ועבד (שם ח.). יצא עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגרושין. שלא תפסו לו בה קדושין וכשמת אין שם אלמנות עליה (סוטה כז.).

עה:

ורבי ישמעאל סבר דה כר"ע דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר. האריך בקונטרס ולריך פירוש לפירושו מהו האיסור וז"ל דהיינו מחששא דילמא ממזר בן ישראל ישא כותית שהיא עובדת כוכבים גמורה שהיא מכותי וכותית

והיא עובדת כוכבים גמורה מאחר דכותים גירי אריות^א הן וגמלא שממזר לוקח עובדת כוכבים וא"ת אמאי אינטריך למימר דקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לימא הולד כשר וכ"ש דאיכא למיחש טפי שלא תנשא לעובד כוכבים (ישמא ים לומר אם הולד כשר אי"כ הוא הולך אחר העובד כוכבים כדאמר בס"פ לעיל^ב (דף סו: טו)) וליכא למיחש^ג לכן אם תנשא לעובד כוכבים אכל השתא דקסבר הולד ממזר אי"כ הולך אחר אמו ואיכא למיחש טפי שלא תנשא לעובד כוכבים אי נמי דע"כ סבר ר"א הולד ממזר מדחשיב כותי כמתני' בדי ספיקות דהיינו ספק^ד ממוצות^ה מיהו קשה לפי הקונטרס דמשמע דשום ענין כותי לא ישא כותית ולפירושו אם מקנלים עליהם גירות גמור ליכא למיחש למדי שגרי גר מותר בממוצות לכן נראה לר"י לפרש דמי היכי דבנות ישראל נטמעו בהן ה"ג נטמעו בהן בני ישראל וכיון דקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר איכא למיחש שגמא אחד מהן ישראל גמור שנוול מישראל וישראלית והאחד שגמא ממזר הוא מעובד כוכבים שגא על בת ישראל^ו וא"ת איכא לשכחן דקסבר ר"ע עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לא לשכחן צום דוכתא אלא משום דאמר (יבמות דף מט.) יש ממזר מחייבי לאוין בשלמא עבד אית ציה לאו דלא יהיה^ז קדש (דברים כג) אלא עובד כוכבים היכן מניינו לאו צדיאמו אדרבה צ"ד של שם גזרו עליו דכתיב (בראשית לח) והוליוה ותשרק^ח ואין סברא לומר דעשה מיהא אית ציה מההוא קרא דהוליוה ותשרק

וכד^י ישבז דאמר (לעיל דף סח.) מן הכל היה עושה ר' עקיבא ממזרים ואפי' מחייבי עשה אין סברא לומר כן דכר' ישבז קאמר מאחר שאינו מפורש ואי משום דכתיב (דברים ו) בתך לא תמן לבנו ובתו לא תתק לנכך היינו אזוהרה לתפיסת קידושין אכל אזהרתו לציאתו לא שמעינן ונריך לומר דכיון דאין קידושין תופסין בהן הוי ממזר דהא תליא בדפי' בס"פ האומר (לעיל דף סו: טו) מיהו קשה דהל"ל אליבא דר"ע דומיא דלנוסת אציו דלדידיה לא תפסי קידושי הא לאחרני תפסי שהרי ר"ע מלנוסת אציו יליף דיש ממזר מחייבי לאוין בס"פ החולץ (יבמות דף מט.) דמוקי לא יגלה כנף אציו^י בלנוסת אציו וא"כ הוה ליה למימר דאין ממזר אלא דומיא דלנוסת אציו דכה"ג אמרינן^{יא} לשאר תנאים דקסברי בלשם אב הכתוב מדבר צעינן דומיא דלשם אב דלדידיה לא תפסי בה קידושין הא לאחרני תפסי וי"ל דעל כרחק ר"ע לא צעי דומיא דלנוסת אציו שהרי קסבר ר"ע יש ממזר אפי' מחייבי לאוין דלאו דשאר כגון עמומי ומואבי ואין בהן דומיא דלנוסת אציו שהוא לאו דשאר פירוש דקורבה אכל רצנן צעו דומיא דלשם אציו לכל מילי^{יב}: **השתא** **ממזר** הוי **מיפסיל** **בביאתו מיבעיא**. ואם תאמר תקשה דר' יוחנן אדר' יוחנן דהא שמעינן לר' יוחנן דאמר בפרק החולץ (יבמות דף מד:) עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל השתא ממזר הוי מיפסיל צדיאמו מיבעיא ואר"י הא דמנריך ר' יוחנן משום ר' ישמעאל אלמנה וגרושה היינו אליבא דר' ישמעאל רביה וליה לא ס"ל^{יג} ורבינו שמשון מקוץ פירש דלאו הא בזה תליא ואפשר דליהו ממזר ואפ"ה אינו פוסל צדיאמו דאל"כ בפרק אלמנה לכ"ג (שם דף סט.) דפריך לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומאי כי תהיה לאיש זר כי תצעל אלמנה וגרושה ל"ל פירוש בשלמא לשאר תנאים דאמרי דקידושין תופסין בחייבי לאוין ודרשי כי תהיה הכי אמר רחמנא הנך דאית בזה הויה ומפקי מהאי קרא דנבעלה לפסול לה שפסלה מן ההנהנה אכל עובד כוכבים ועבד דלית בזה הויה לא אמו מהאי קרא ולדידיהו אינטריך שפיר אלמנה וגרושה לעובד כוכבים ועבד כדפרשי' הכא משום ר' ישמעאל אלא לר' עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ודריש כי תהיה לאיש זר כי תצעל לאיש זר כמו שאר פסולים וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל והשתא לא קשה מידי דר' יוחנן אדר' יוחנן דאע"ג דאית ליה כר' עקיבא בעובד כוכבים ועבד דהוי הולד ממזר מיהו לא סבר כוותיה בשאר חייבי לאוין ואדיש שפיר כי תהיה דאית בזה הויה כמו רצנן דר' עקיבא וא"כ אינטריך אלמנה וגרושה לעובד כוכבים ועבד מיהו הלשון ק"ק דקאמר השתא ממזר הוי כו' הוה ליה למימר אלמנה וגרושה למה לי כדאמר בפרק אלמנה (שם דף סט.) ונראה ליישב הכי השתא ממזר הוי בעובד כוכבים ועבד כמו שאר פסולין שיפסול צדיאמו מיבעיא כמו בשאר פסולים דכי תצעל וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל מכי תצעל נפקא והר"ר שלמה מטריוו"ש מיישב הכי השתא ממזר הוי בעובד כוכבים וא"כ ציאתו ציהא ולא הוי כציאת ביהמה דהולד אין ממזר^{יד} מיפסיל צדיאמו מיבעיא כמו שאר פסולין: **שאין** **ממזר** **אצא** **מאיסור** **ערוה וענוש ברת**. פירוש אי"כ לא סבר ר' אלעזר כר"ע ואע"ג דיש תנא התם (דף מד:) דסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ולא סבר כר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין מיהו הלשון דקאמר הכא שאין ממזר אלא מאיסור ערוה וכו' משמע דוקא מהני אכל עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר ולעיל כי פריך ומי סבר ליה כר"ע והאמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל כו' הוי מצי לשנויי דאע"ג דר' ישמעאל לא ס"ל כר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אפ"ה מצי סבר דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והא דלא תריך ליה הכי משום דאשכחן דר' אלעזר לית ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לא חש לתרך דברי ר' ישמעאל דהא לא מיייתי ר' ישמעאל אלא משום דבריו של רבי אלעזר:

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

ר' אלעזר. דאמר כותי לא ישא כותית סבר לה כר' ישמעאל כו'. לא איתפרש היכא איתמר לא במשנה ולא בצרייתתא אלא משמעמא דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי לקמן שלש מחלוקות בדבר: **גירי אריות** הן. והרי הן כשאר עובדי כוכבים שנשאו בנות ישראל: **ור' ישמעאל סבר לה כר' עקיבא כו'.**

דהא חייבי לאוין הן הילכך כותי לא ישא כותית דמרייהו ספיקי ממזרים הם דיש לומר בכל אחד מהם הוא בא מישראלית הנישאת לעובד כוכבים והרי הוא ממזר וזו בזה מכותי וכותית מעולם אי נמי איפכא: **אלמנה וגרושה**. ושבה אל בית אביה מי שיש לו אלמנות וגרושין בה שיש לו קידושין הוא דאינו פוסלה צדיאמו מלשבו: **השפא ממזר הוי**. הולד: **מיפסיל ציהא מיבעיא**. ולמה לי האי קרא אלא אין הולד ממזר ס"ל ואע"ג דלא תפסי ליה בה קידושין. והא דמתן (לעיל דף סו:) כל שאין לה עליו קידושין הולד ממזר דוקא ביש לה ולו קידושין ע"י אחרים דומיא דלשם אב דכתיב לא יצא ממזר גביה: **אע"פ שנחלקו צ"ש וצ"ס צלרות**. שצ"ס אומרים לרת ערוה מתיבמת וצ"ה אסורים ליבם אלא תינשא לשוק בלא חליהה צפ"ק יצימות (דף יג:.) **מודים זה לזה שאין ממזר כו'.** ובני העושים כצ"ס ממזרים לצ"ה הן דהוו להו בני אשת אח שלא במקום מלוה שהיא צרכת אכל בני העושים כצית הלל לצ"ש אין ממזרים לפי שהן בני חייבי לאוין שנשאת יצמה לשוק בלא חליהה: **שלש מחלוקות בדבר**. בכותים וכהנים האמורים נקרא שנטמעו בהם: **דכתיבי ויעשו להם מקלוסם כהני צמות**. בספר מלכים (ב ז') גבי כותיים בגלות סתריב שהגלה השצנים צימי הושע בן אלה: **מן הקוים**. לשון קוץ שהוא פסולת. ל"א מוקצין הן מן העם לפסול: ופוטרינן

שבעם **ואלא** **מפני** **מה** **אסרום** **מפני** **שהיו** **מייבמים** **אתה** **הארוסות** **ופוטרים**

וכד^י ישבז דאמר (לעיל דף סח.) מן הכל היה עושה ר' עקיבא ממזרים ואפי' מחייבי עשה אין סברא לומר כן דכר' ישבז קאמר מאחר שאינו מפורש ואי משום דכתיב (דברים ו) בתך לא תמן לבנו ובתו לא תתק לנכך היינו אזוהרה לתפיסת קידושין אכל אזהרתו לציאתו לא שמעינן ונריך לומר דכיון דאין קידושין תופסין בהן הוי ממזר דהא תליא בדפי' בס"פ האומר (לעיל דף סו: טו) מיהו קשה דהל"ל אליבא דר"ע דומיא דלנוסת אציו דלדידיה לא תפסי קידושי הא לאחרני תפסי שהרי ר"ע מלנוסת אציו יליף דיש ממזר מחייבי לאוין בס"פ החולץ (יבמות דף מט.) דמוקי לא יגלה כנף אציו^י בלנוסת אציו וא"כ הוה ליה למימר דאין ממזר אלא דומיא דלנוסת אציו דכה"ג אמרינן^{יא} לשאר תנאים דקסברי בלשם אב הכתוב מדבר צעינן דומיא דלשם אב דלדידיה לא תפסי בה קידושין הא לאחרני תפסי וי"ל דעל כרחק ר"ע לא צעי דומיא דלנוסת אציו שהרי קסבר ר"ע יש ממזר אפי' מחייבי לאוין דלאו דשאר כגון עמומי ומואבי ואין בהן דומיא דלנוסת אציו שהוא לאו דשאר פירוש דקורבה אכל רצנן צעו דומיא דלשם אציו לכל מילי^{יב}: **השתא** **ממזר** הוי **מיפסיל** **בביאתו מיבעיא**. ואם תאמר תקשה דר' יוחנן אדר' יוחנן דהא שמעינן לר' יוחנן דאמר בפרק החולץ (יבמות דף מד:) עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל השתא ממזר הוי מיפסיל צדיאמו מיבעיא ואר"י הא דמנריך ר' יוחנן משום ר' ישמעאל אלמנה וגרושה היינו אליבא דר' ישמעאל רביה וליה לא ס"ל^{יג} ורבינו שמשון מקוץ פירש דלאו הא בזה תליא ואפשר דליהו ממזר ואפ"ה אינו פוסל צדיאמו דאל"כ בפרק אלמנה לכ"ג (שם דף סט.) דפריך לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומאי כי תהיה לאיש זר כי תצעל אלמנה וגרושה ל"ל פירוש בשלמא לשאר תנאים דאמרי דקידושין תופסין בחייבי לאוין ודרשי כי תהיה הכי אמר רחמנא הנך דאית בזה הויה ומפקי מהאי קרא דנבעלה לפסול לה שפסלה מן ההנהנה אכל עובד כוכבים ועבד דלית בזה הויה לא אמו מהאי קרא ולדידיהו אינטריך שפיר אלמנה וגרושה לעובד כוכבים ועבד כדפרשי' הכא משום ר' ישמעאל אלא לר' עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ודריש כי תהיה לאיש זר כי תצעל לאיש זר כמו שאר פסולים וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל והשתא לא קשה מידי דר' יוחנן אדר' יוחנן דאע"ג דאית ליה כר' עקיבא בעובד כוכבים ועבד דהוי הולד ממזר מיהו לא סבר כוותיה בשאר חייבי לאוין ואדיש שפיר כי תהיה דאית בזה הויה כמו רצנן דר' עקיבא וא"כ אינטריך אלמנה וגרושה לעובד כוכבים ועבד מיהו הלשון ק"ק דקאמר השתא ממזר הוי כו' הוה ליה למימר אלמנה וגרושה למה לי כדאמר בפרק אלמנה (שם דף סט.) ונראה ליישב הכי השתא ממזר הוי בעובד כוכבים ועבד כמו שאר פסולין שיפסול צדיאמו מיבעיא כמו בשאר פסולים דכי תצעל וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל מכי תצעל נפקא והר"ר שלמה מטריוו"ש מיישב הכי השתא ממזר הוי בעובד כוכבים וא"כ ציאתו ציהא ולא הוי כציאת ביהמה דהולד אין ממזר^{יד} מיפסיל צדיאמו מיבעיא כמו שאר פסולין: **שאין** **ממזר** **אצא** **מאיסור** **ערוה וענוש ברת**. פירוש אי"כ לא סבר ר' אלעזר כר"ע ואע"ג דיש תנא התם (דף מד:) דסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ולא סבר כר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין מיהו הלשון דקאמר הכא שאין ממזר אלא מאיסור ערוה וכו' משמע דוקא מהני אכל עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר ולעיל כי פריך ומי סבר ליה כר"ע והאמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל כו' הוי מצי לשנויי דאע"ג דר' ישמעאל לא ס"ל כר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אפ"ה מצי סבר דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והא דלא תריך ליה הכי משום דאשכחן דר' אלעזר לית ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לא חש לתרך דברי ר' ישמעאל דהא לא מיייתי ר' ישמעאל אלא משום דבריו של רבי אלעזר:

מנחם

מסורת הש"ס

א) סנהדרין פה: חולץ ג: מדה טו: צ"ק לח: יבמות כד: ע"ש, ט) יבמות מה: ע"ש סח: סוטה כו: א) [נכת"י כמות: יאלו], ד) [נכת"י כמות: להס], ה) יבמות יד. [מוספתא יבמות פ"א ה"ב], ו) [לעיל כג. וס"ג], ז) ס"א הקנינים, ח) עיין במהרש"א, ט) [ט"ס, וז"ל סח: (חור"א סי' סק"ב, ע"ש) וזו כל כך אס' נשאו לעכו"ם. ועיין מהרש"א, ט) [נדפדור: ממוצות], ט) [ז"ל דלא מהיה קדשה. (רש"ש, ור"ה במקנה ע"ש)], ט) [עין עטרה וזה לו ע"ג], ט) [בד"ה מנא הני מילי, ט) [דברים כג], ט) [ביבמות מה ע"ג], פ) [וע"פ חוס' יבמות ח ע"ג ד"ה קסבר], ט) [ור"ה להדיא בירושלמי יבמות פ"ו ה"א, ק) [ע"י לעיל סח: יבמות] שם צע"כ ד"ה [וליה,

תורה אור השלם

1. ובת ברוך פי תהיה אלמנה וגרושה ונרע אין לה ושהך אל בית אביה בנעוריה מלחם אביה תאכל וכל דך לא יאכל בו: ויקרא כב יג
2. ויהיו יראים את יי ויעשו להם מקצותם ברגי במות ויהיו עשים להם בבית הקבמות: מלכים ב יז לב

מוסף תוספות

א. א"נ איפכא. תוס' הא"ש. ב. כדפרשית לעיל בסוף האומר כשהולד נקרא על שם הגויה יוצא מכלל ממוצות. שם. ג. [ד]מציא ג. נישא גויה. שם. ד. כמו שתוקי ואסופי. שם. ה. והזה ליה ישראל גמור שנשא ממדות או איפכא. תור"פ.